

Saco Studentråds yttrande kring Långtidsutredningen 2011 – Huvudbetänkande (SOU 2011:11)

Saco Studentråd har givits möjlighet att inkomma med remissvar angående Långtidsutredningen 2011 – Huvudbetänkande (SOU 2011:11).

Saco Studentråd är en facklig studentorganisation, och vårt yttrande berör endast vilka konsekvenser betänkandets förslag kan ge för gruppen studenter. I gruppen studenter inkluderas både potentiellt blivande och nuvarande studenter.

8.3 En obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Saco Studentråd är inte berett att ta ställning till ett ospecificerat förslag. Saco Studentråd vill dock framhålla att alla individer i arbetsförålder måste inkluderas i en gemensamt finansierad obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Saco Studentråd kan inte se att de vore motiverat med ett arbetsvillkor för att kvalificera sig till den sådana arbetslöshetsförsäkring. Studenter måste inkluderas i en sådan arbetslöshetsförsäkring då de är medfinansiärer av ett sådant system.

8.5 Samspelet mellan arbetslöshetsförsäkring och systemet för försörjningsstöd

Saco Studentråd stödjer utredningens förslag. Det är önskvärt att avlasta försörjningsstödet de ersättningar som beror på arbetslöshet, även om inte försäkringens arbetsvillkor uppfyllts. I detta sammanhang bör även de nyexaminerade studenternas situation behandlas och lösas. Saco Studentråd tillstyrker en sådan förändring då det skulle förbättra situationen för de nyutexaminerade som i dagsläget är hänvisade till

Remissvar Saco Studentråd
Långtidsutredningen 2011 –
Huvudbetänkande (SOU 2011:11)

Andreas Bokerud
Studenthandläggare
08-613 48 56
andreas.bokerud@saco.se

Saco
Box 2206
103 15 Stockholm
Besök: Lilla Nygatan 14
Tel växel: 08-613 48 00
Fax: 08-24 77 01
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

försörjningsstöd då det inte uppfyller arbetsvillkoret. Att koppla detta bidrag till krav på arbetssökande är önskvärt. Det skapar klara incitament för examinerade att upprätthålla ett aktivt jobbsökande och underlättar därmed övergången till arbetet.

Det är angeläget att lösa studentgruppens problematik i samband med övergången från studier till arbete. Avsaknaden av en sådan lösning leder bland annat till att studenter tvingas ta arbeten som inte kräver rätt nivå av utbildning. Matchningen på arbetsmarknaden gynnas om detta problem löses.

Problemet med studenter som inte är uppfyller arbetsvillkoret kommer med all sannolikhet öka om reglerna förblir oförändrade, samtidigt som långtidsutredningens övriga förslag genomförs i syfte att främja direktövergång till högskolan från gymnasiet samt hämma gruppens förvärvsarbete under studietiden.

Arbetsförmedlingen bör inrätta speciella sektioner med fokus på akademiker och akademikers arbetsmarknad. Kunskapen om akademikers kompetens är i dagsläget för dålig.

10.2.2 Yrkesutbildningens innehåll

Långtidsutredningen föreslår att den arbetsplatsförlagda praktiken bör öka inom de yrkesinriktade programmen. Detta på grund av att utredningen tror att detta kan öka anställningsbarheten. Saco Studentråd vill framhålla att detta även är sant för högre utbildning. Större inslag av praktik och kontaktytor med arbetslivet under utbildningen underlättar övergången till arbetslivet. Därför är det angeläget att verka för ökade inslag av praktik och likande även inom högre utbildning. Arbetsmarknadsinslagen och praktiken måste vara av hög kvalitet och på akademisk nivå. Praktik som mest liknar så kallad prao ger inget mervärde i högre utbildning.

10.4 Genomströmningen och den högre utbildningen

Saco Studentråd noterar att långtidsutredningen ser värdet av en väl utbyggd studievägledning för att presumtiva studenter ska kunna fatta så välgrundade studieval som möjligt. Även om forskningen är knapphändig på området så menar Saco Studentråd att mer resurser ska tillföras studievägledningen. Bättre informerade studenter bör påverka genomströmningen positivt samt gynna studenter från studieovana hem.

10.4.1 Antagningsregler till högre utbildning

Långtidsutredningen diskuterar möjligheten att premiera direktövergång från gymnasiet till universitet inom ramen för antagningssystemet. Ett bonussystem som skulle premiera tidigt övergång till högskolestudier

diskuteras. Saco Studentråd avstyrker detta då vi menar att den enda relevanta faktorn för antagning till utbildning är tidigare prestation, att premiera ålder är en stort avsteg från denna meritokratiska princip.

Långtidsutredningen föreslår även en begränsning av det nuvarande lokala urvalet samt att minska urvalsgruppen för högskoleprovet då forskning påvisat att högskoleprovet är ett dåligt urvalsinstrument. Sammantaget vill långtidsutredningen öka andelen som antas via gymnasiebetyg på bekostnad av andra urvalsgrupper.

Saco Studentråd ställer sig positiva till att högskoleprovet reformeras om det inte fungerar som urvalsinstrument. Långtidsutredningen hänvisar till Björklund mfl. (2010) som säger att högskoleprovet är ett dåligt urvalsinstrument. Definitionen av predicerad studieframgång är avlagd kandidatexamen inom fem år efter påbörjade studier. Forskningen är baserad på individer som påbörjade sina studier på högskolan direkt efter gymnasiet under perioden 1994-2002. Björklund finner att om man skulle avföra högskoleprovet som urvalsgrund skulle examensfrekvensen blir 81% inom 5 år. Om det omvända skulle göras dvs. enbart anta via högskoleprov skulle examensfrekvensen minska 5 % till 76%. Effekten av genomströmning på slopat högskoleprov är därmed relativt begränsad.

Problemet med högskoleprovets bristande prediktionsförmåga kvarstår dock. Högskoleprovet har samtidigt reformerats. Det finns ingen evidens i dagsläget för eller emot högskoleprovets prediktionsvärde i dess reformerade version. Detta bör rimligen undersökas innan högskoleprovets vikt i antagningssystemet blir föremål för förändring.

Högskoleprovet innebär en alternativ möjlighet för elever att meritiera sig för högre utbildning, om högskoleprovet som urvalsinstrument uppvisar brister så bör det snarare revideras än marginaliseras.

Saco Studentråd avstyrker båda förslagen då vi anser att särskilt urval ger lärosätena en möjlighet att anta lämpliga individer genom specifikt utformade prov för respektive utbildning. Detta medför en flexibilitet i antagningssystemet som snarare bör nyttjas i större grad. Alternativa antagningsformer är ett bra komplement till traditionell antagning då det möjliggör för studenter med specifik kompetens att ta sig in på högre utbildning. Antagningsformerna bör anpassas efter utbildningen och det kommande yrkets behov och förutsättningar. Lärosätena bör uppmuntras att utveckla sådana alternativa urvalsformer till exempel intervju. Det bärande argumentet för alternativa urval är huruvida de selekterar fram lämpliga individer för utbildningen per se. Huruvida presumtiva studenter väljer att förbereda sig för dessa prov eller ej måste ses som ovidkommande.

10.4.2 Studiemedelsystemet

Långtidsutredningen betonar vikten av att studenterna kommer ut tidigt på arbetsmarknaden. Som ett incitament för att uppmuntra detta föreslår långtidsutredningen att hela studiemedlet skrivs av om studenten tar en kandidat innan 23 års ålder eller tidigare med motsvarande tidsintervall för längre utbildningar. Andelen som studenten ska betalas tillbaka kopplas till examensåldern. Utredningen menar att detta system även skulle öka den uppåtgående sociala mobiliteten genom att detta system skulle antas öka andelen studenter från studieovana hem.

Saco studentråd delar inte grundantagandet att studenterna enbart gynnas av en tidig övergång till högre studier. Givet detta så tillstyrker Saco Studentråd långtidsutredningens förslag, vägt mot andra förslag och metoder som väntas öka genomströmningen. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda denna fråga närmare. Vi menar att detta skulle kunna ge studenterna goda incitament att tidigarelägga studiestarten. Detta skulle även indirekt höja utbildningspremien. Saco Studentråd delar långtidsutredningens analys genomströmningen bör höjas. Vi välkomnar detta förslag då de ger studenten ett positivt incitament för att påbörja och genomföra sina studier tidigt och på utsatt tid. En sådan förändring måste dock följas av den förstärkning av studie- och yrkesvägledningen som föreslås i ett tidigare avsnitt. Ju fler sårlosningar som byggs in i ett system, desto viktigare att alla nås av och förstår hur systemen fungerar.

Saco Studentråd menar att incitament i form av avskrivning av studielån har kvaliteter som inte studieavgifter uppvisar. En avskrivning av studielånet minskar, till skillnad från studieavgifter, den totala belåningsgraden för de ca 3/5 delar av studentpopulationen som tar studielån. Detta bör i sig gynna den andel studenter som tvekar att påbörja studier på grund av dåliga ekonomiska förhållanden.

Saco Studentråd kan inte se att studenter som grupp kan missgynnas av den föreslagna förändringen. Dock bör ett sådant system inte missgynna program som kräver yrkeserfarenhet eller längre utbildningar. Det bör även förekomma undantagsregler för studentfackliga förtroende uppdrag, om inte så blir fallet kan denna reform oavsiktligt försämra studentinflytandet. Om detta inte löses skulle det skapa olyckliga incitament.

10.4.3. Andra incitament inom studiemedelssystemet

Långtidsutredningen föreslår att fribeloppet ska sänkas om studenten inte uppvisar normal studietakt. Detta i syfte att motverka de snedvridande effekter av jobbskatteavdrag och förändrade socialavgifter för unga skapat. Saco Studentråd tillstyrker detta förslag om försämringar i studietakten på grund av arbete kan påvisas. Vi anser att heltidsstudier ska bedrivas på heltid. Samtidigt är arbete vid sidan av studierna en möjlighet att stärka kontakterna med arbetsmarknaden. Denna möjlighet bör bejakas genom en i relation till genomströmningsfaktorer generös fribeloppsnivå på studiebidraget. Studielånet bör aldrig beröras av ett fribelopp. Att skuldsätta sig bör vara ett beslut för individen att ta.

Långtidsutredningen föreslår även att ett enhetligt grundavdrag bör införas. Ett sådant avdrag kommer att påverka studenter som kollektiv då de uppvisar låga inkomster och gynnas av nuvarande regelverk. Det är oklart hur detta skulle påverka studenter som grupp samt hur det skulle fungera som incitament för eller emot arbete vid sidan av studierna.

Långtidsutredningen diskuterar möjligheten att bygga in ett undantag för de individerna med lägst förvärvsinkomst. Saco Studentråd kan ta ställning till frågan först då ett mer detaljerat förslag presenteras. Det är dock möjligt att ett enhetligt grundavdrag kan minska studenternas förvärvsarbete, vilket kan förstärka långtidsutredningens ambition att motverka en för hög andel förvärvsarbete under studietiden.

De föreslagna förändringarna fordrar en studiestödsnivå som ger tillräckliga inkomster för att trygga studentens uppehälle då nuvarande studiestöd är otillräckligt. Utredningen föreslår att studiestödets höjs samtidigt som det beskattas som arbetsinkomst. Saco Studentråd tycker att denna idé är intressant men vill se ett utförligare resonemang kring frågan. En studiemedelshöjning måste vara så substantiell så att den kompenserar för att studiebidraget beskattas som arbetsinkomst. Saco Studentråd ser en principiell poäng men att beskatta studiemedlet som arbetsinkomst då det skulle föra studenter som grupp närmare de förvärvsarbetandets trygghetssystem.

Saco Studentråd anser att genomströmningen i högskolan huvudsakligen beror på kvaliteten på den utbildning, studievägledning som lärosätet erbjuder samt studenters ekonomiska och sociala villkor. Saco Studentråd anser därför att en studiemedelshöjning är motiverad ur genomströmningssynpunkt.

Frågan om begränsning av studiemedel i tid

Långtidsutredningen förestår att begränsa antalet terminer med studiemedel till 4 plus 2 år i linje med SOU 2009:28 *Stärkt stöd för studier*.

Saco Studentråd avstyrker ett sådant förslag av samma anledning som 2009. Enstaka kurser som lästs innan utbildningsprogrammet påbörjas påverkar den studiemedelsberättigade tiden för det programmet. För att vara konsekvent borde den studiemedelsberättigade tiden för programmet inte påverkas av tidigare enstaka kurser som studenten inlett med. Likväl ska inte den studiemedelsberättigade tiden för ett masterprogram påverkas av huruvida studenten läst en kandidatutbildning eller en längre yrkesutbildning innan masterutbildningen påbörjas.

I stället kan det tänkas att det införs en tidsspärr på hur länge studenten får läsa enstaka kurser för att fortfarande komma i fråga för studiemedel under ett helt program.

Är syftet med förslaget ovan att öka genomströmningen, ter det sig överflödigt med hänsyn till den sammantagna effekten av långtidsutredningens övriga förslag.

Lisa Gemmel
Ordförande
Saco Studentråd

Andreas Bokerud
Studenthandläggare
Saco